

LISTA

Sommerekskursjon

24. juni – 1. juli 2006

Telemark Botaniske Forening

Referat ved Bjørn Erik Halvorsen

Hvorfor Lista i 2006.

Etter å ha vært i Skåne i 2005, passet det med en ukestur i Norge i 2006. Grunnen til at Lista ble valgt hang i stor grad sammen med Oddvar Pedersen.

Oddvar hadde besøkt Telemark Botaniske Forening (TBF) i mars 2005 for å fortelle om Botanisk Muséum, og da viste han samtidig spennende ting fra sine hjemtrakter, som var Lista og Farsund kommune. Senere besøkte han Larvik Botaniske Forening med et foredrag om Lista, og flere av TBF-medlemmene var tilstede der.

Dette skapte et sug i foreningen om å besøke dette området. Esther startet undersøkelser om hvor man burde overnatte, og da pekte Lista Flypark seg ut som et godt valg: Tilstrekkelig mange rom, servering og matpakkemulighet, fellesrom og et prisnivå vi kunne akseptere. Nærmere 40 medlemmer meldte etter hvert sin interesse for turen.

Senere fikk vi tilsendt Oddvars artsoversikt for Lista. Den var ment å bli videreutviklet til en lokalflora, men disse planene er inntil videre lagt på is. Den ga oss et utmerket bilde av hva vi kunne ha muligheter til å få se, og hvor de sjeldne tingene var å finne. I tillegg fikk vi vite at Oddvar gjerne ville være sammen med oss denne uka. Dermed hadde vi et perfekt utgangspunkt for ei botanisk vellykket uke.

Referenten vil benytte anledningen til å sende en takk til noen medlemmer. Åse har organisert det økonomiske. Esther har tatt seg av det praktiske i forbindelse med oppholdet. Trond, Kjell med flere har tatt seg av de botaniske gjettelekene.

Lista.

Lista ligger i Vest-Agder i Farsund kommune. Det er et svært mangfoldig område, som strekker seg fra flate morene-avsetninger i sør til et svært kupert heilandskap i nord. Det er omkranset av Skagerak i sør og lange bukter på østsiden og vestsiden, slik at hele området blir ei halvøy. Buktsystemet på østsiden har en trang åpning ved Farsund og her passerer riksveien over på ei bru.

Det er særlig strendene på Lista som er berømte. Disse er nå i sin helhet vernet i form av fredningsområder eller landskapsvernområder. Disse er dels steinstrender, tildels med grove steinblokker, og dels sandstrender med dynelandskap.

Men også det indre av Flat-Lista er spennende med sine myr/sump-områder og innsjøer. Her kan man finne arter som er svært sjeldne i Norge.

Heiområdene er mer fattige i og med at granittberggrunnen gir liten fruktbarhet. Men, likevel kan heiene by på spennende løvskogsområder og naturskjønne lynnheier.

Lista Flypark.

Lista Flypark utgjør det nordvestre hjørnet av det området Lista flyplass ligger på. Dette var et militært område som ble opparbeidet av tyskerne under 2. verdenskrig. Den flotte befalsmesse-bygningen er fra denne tiden, og arkitekturen er også tyskinspirert. Det var her vi spiste frokost og fikk servert middag.

Befalsmessen

De øvrige bygningene i Lista Flypark er av norsk, tradisjonell, enkel etterkrigsstil, og det var her vi overnattet og hadde vårt fellesrom. Det var en stor plass mellom bygningene, og i kanten av denne var det noen tre-bord. Dette ble stedet for ettermiddagshyggen før middagen, og det var aldri noe problem å ha egne godsaker medbrakt.

Maten var god. Det var greit utvalg av pålegg til frokost, og middagen falt i smak. På utsiden av Befalsmessen var det en fin hage, og det tok ikke lang tid før man sto ovenfor botaniske nøtter. Et blåbær-tre kunne hageentusiastene hjelpe til med å bestemme. Verre var det med en jordrøyk, som kanskje var hvit jordrøyk *Famaria capreolata*?

Den samme jordrøyken fantes også nær bygningene vi overnattet i, men vi ble aldri enige om hvilken art dette var. Sandlupin *Lupinus nootkatensis* blomstret i området.

Lørdag 24. juni: Ankomstdag.

Deltakerne ankom i løpet av ettermiddagen. Vi ble installert i rom i to av byggene rundt den store åpne plassen i Lista Flypark. Middagen denne dagen ble ikke i Befalsmessen, slik som de øvrige middagene denne uka. Der var det bryllup denne ettermiddagen og kvelden. Middagen ble derfor servert i fellesrommet vi hadde i annen etasje i et av byggene på nordsiden av veien.

Oddvar var også møtt opp, og etter tur holdt Esther, Bjørn Erik og Oddvar en liten velkomsttale. Det ble også laget en plan for utflukt dagen etter. Resten av kvelden ble avsatt til hyggelig samvær.

Søndag 25. juni: Sydøstre Lista.

Lomsesanden og Einarsneset.

Etter frokost kjørte vi via Vanse og den ytre veien, forbi Aluminiumsverket, til parkeringsplassen ved Lomsesanden.

Første stopp ble i et fuktområde på vestsiden av stien mot Einarsneset. Vi ble møtt av porsduft. Vi var på jakt etter bustsmyle *Deschampsia setacea*. Vi fant grøftesoleie *Ranunculus flammula*, musestarr *Carex serotina* ssp. *pulchella* og tjønngras *Littorella uniflora*, men sikre eksemplarer av bustsmyle ble ikke påvist.

Vi fortsatte over i sanddynene mot stranda. Blåmunke *Jasione montana*, sandskjegg *Corynephorus canescens*, sandsvingel *Festuca rubra* ssp. *arenaria*, marehalm *Ammophila arenaria*, sandstarr *Carex arenaria* og strandflatbelg *Lathyrus japonicus* ssp. *maritimus* ble funnet. Det var fint å beskue skjærgården i sydøstlig retning.

Vi fulgte stien utover mot Einarsneset. Underveis ble det funnet lundstjerneblom *Stellaria holostea*, rundskolm *Anthyllis vulneraria* ssp. *vulneraria*, småsivaks *Eleocharis quinqueflora* og sandsiv *Juncus balticus*. Vi kom etter hvert fram til en fjellknause, og der sto det olavskjegg *Asplenium septentrionale*, murburkne *Asplenium ruta-muraria* og bergsvineblom *Senecio sylvaticus*.

Vi fortsatte videre langs stien over Einarsneset og passerte vanlig nattfiol *Platanthera bifolia*, sylsmåarve *Sagina subulata*, nikkesmelle *Silene nutans*, kystfrøstjerne *Thalictrum minus* ssp. *arenarium* og blodstorkenebb *Geranium sanguineum*. Så kom vi inn et område med skinnende gyllengul gyvel *Cytisus scoparius*. Videre ble det rapportert heisiv *Juncus squarrosus*, hjortetrøst *Eupatorium cannabinum* og rypebær *Arctous alpinus*. Spesiell oppmerksomhet fikk dvergsmyle *Aira praecox* og marinøkkel *Botrychium lunaria*.

Vi fant etter hvert en rasteplass med god utsikt mot Loshavn og skjærgården østover. Vi fikk demonstrert pelsmose *Campylopus introflexus* før vi gikk ned mot stien langs sjøen. Vi passerte fine tuer av kystbergknapp *Sedum anglicum*, fikk demonstrert lyngflettemose *Hypnum jutlandicum* og opplevde fine gule utgaver av kystgrisøre *Hypochaeris radicata* før vi kom til ei spesiell strand. Den hadde forbud mot bruk av mobiltelefon, noe som var markert ved et skilt med mobiltelefon med rød strek over.

Den mobilfrie stranda

På denne stranda og videre langs vestsiden av Einarsneset fant vi strandkål *Crambe maritima*, strandkvann *Angelica archangelica* ssp. *litoralis*, perlevintergrønn *Pyrola minor*, sølvmelde *Atriplex laciniata* og strandtorn *Eryngium maritimum*. Spesielt var de to siste interessante for en del av oss. Vi tittet også litt på ålegras, som var drevet inn over stranda. Dette var trolig vanlig

ålegras *Zostera marina*, men det er også nylig (2004) funnet smalt ålegras *Zostera angustifolia* i området.

Oddvar hadde spart en godbit til tilbaketuren. I en fuktig sandsenkning sto det dverglin *Radiola linoides* og de tidligste av plantene var nettopp kommet i blomst. I samme område ble det også funnet shetlandøyentrøst *Euphrasia arctica* ssp. *arctica*. En fiol som vi en stund håpet var sandfiol *Viola rupestris* ssp. *rupestris*, vokste direkte i sanden. Men, dette var trolig en engfiol *Viola canina* ssp. *canina*?

Noen rakk å ta seg en dukkert på stranda. Før vi kom tilbake til bilene ble det rapportert veikveronika *Veronica scutellata* og tindved *Hippophaë rhamnoides*.

Røyrkjødn.

Vi hadde sett mye spennende denne dagen allerede, men fortsatt hadde Oddvar en skikkelig godbit på lager til oss. Vi kjørte den ytre veien tilbake og ca. 500 meter etter krysset mot Austre Hauge svingte vi inn på en liten vei som gikk i retning av Hanangervannet. På motsatt side av hovedveien sto mastene til Farsund radio. Her gikk det kuer og beitet rundt et vann/sumpområde med lokalt navn Røyrkjødn. Dette sumpområdet var preget av en gulgrønn plante som viste seg å være trådbregne *Pilularia globulifera*. Vi gikk så langt ut i sumpen som man fant forsvarlig, i håp om å få de beste fotografiene. Noen planter var også i frukt (makrosporangia).

Vi ble også guidet rundt sumpen til de beitede bakkene på den andre sida. Her sto solblom *Arnica montana* i fine utgaver. Det ble også funnet kystmaure *Galium saxatile* og en tistel som var hardt beitet. Vi konkluderte til slutt med at det måtte være en myrtistel *Cirsium palustre*. Der bilene var parkert sto det italiaraigras *Lolium multiflorum*.

Turen gikk deretter tilbake til Lista Flypark der vi fikk middag i Befalsmessen og koste oss på fellesrommet ut over kvelden. Trond og Kjell med flere tok seg av kveldens botaniske gjettelek.

Mandag 26. juni: Sydvestre Lista

Verevågen og Veresumpene.

Det ble en kort kjøretur denne morgenen. Etter frokost kjørte vi via Stave ned mot vestkysten av Lista og parkerte der. Ved parkeringa ble det funnet matrem *Tanacetum parthenium*, dagfiol *Hesperis matronalis* og revebjelle *Digitalis purpurea*.

Etter hvert beveget vi oss nordover langs sitkagran-skogen, og fikk en fin utsikt mot Listafjorden og kysten nordover. Vi fortsatte nedover mot strandsonen som her var beiteområder med storsteinet moreneavsetninger. Stedvis var det overvann og sumpaktig.

Ved en av de store steinene var det en vanddam rundt, og her fant vi vasshårarter. Vi tok oss ikke tid til å bestemme disse artene, men det var en art med smale undervannsblader og en art med langstrakt ovale undervannsblad. I følge Oddvars artsoversikt for Lista er dikevasshår *Callitriche stagnalis*, klovasshår *Callitriche hamulata* og sprikevasshår *Callitriche corphocarpa* kjent fra Lista. Spesielt er den siste sjelden og finnes i dag trolig bare i Veresumpene. Det er derfor sannsynlig av vi så klovasshår og sprikevasshår i denne dammen.

Veresumpene

Mellom steinene på stranda vokste mengder av blomstrende engstorkenebb *Geranium pratense*. Ellers fikk vi se hestehale *Hippuris vulgaris*, kildeurt

Montia fontana, nikkebrønsle *Bidens cernua*, havbendel *Spergularia media*, bred dunkjevle *Typha latifolia*, selsnepe *Cicuta virosa* og mengder av sverdlilje *Iris pseudacorus*.

Oddvar ledet oss etter hvert fram til lokaliteten med kjempehøymole *Rumex hydrolapathum*, som bare fins på et par andre lokaliteter i Norge. Plantene sto på grunt vann mellom noen store steiner. Vi så også blomstrende eksemplarer.

Vi oppholdt oss en stund i dette området og fikk se gulldusk *Lysimachia thysiflora*, dikeforglemmegei *Myosotis laxa* ssp. *caespitosa*, skjoldbærer *Scutellaria galericulata*, glisnestarr *Carex distans*, blåstarr *Carex flacca*, havbendel *Spergularia media*, strandkryp *Glaux maritima* og tiggerssoleie *Ranunculus sceleratus*.

På veien tilbake fant vi smånesle *Urtica urens* i et gjørmehull. Den er blitt sjelden på Lista og var ikke registrert der siden 1975. På det siste stykket tilbake til bilene fant vi også sørlig sumpsivaks *Eleocharis palustris* ssp. *vulgaris* og smårapp *Poa pratensis* ssp. *subcaerulea*.

Lista fyr.

Vi kjørte bort til Lista fyr og tok matpausa der. Noen tok turen opp i fyret og fikk en fin utsikt over Lista. I en periode sto det tre fyrtårn på stedet, for at man skulle kunne skille det fra andre fyr, før blink-systemet ble innført.

Stranda ved Kviljo.

Vi kjørte bort til Kviljo og parkerte ved Travbanen. Vi gikk ned i sanddynene og fikk blant annet se kystfrøstjerne *Thalictrum minus* ssp. *arenarium*. Etter å ha gått litt på sanddynene gikk vi østover og kom til en dam mellom sanddynene. Her sto det engmarihand *Dactylorhiza incarnata* ssp. *incarnata*. Det ble mye fotografering, for de sto i fin blomstring. Det ble også funnet nattfiol *Platanthera bifolia*, dikeforglemmegei *Myosotis laxa* ssp. *caespitosa* og blåstarr *Carex flacca* i dette området.

Videre østover ble det funnet mye engmarihand og stedvis var enda helt gul av blomstrende engsoleie *Ranunculus acris* ssp. *acris*. Andre arter som ble observert var klokkeling *Erica tetralix*, gulmaure *Galium verum* og kystengkall *Rhinanthus minor* ssp. *monticola* (sikker identifisering ble ikke gjort).

Referenten var også blant dem som tok seg en dukkert denne ettermiddagen.

Lista Naturmuséum.

Etterpå dro vi til Lista Naturmuséum og fikk en omvisning der. Det er en fin utstilling med f.eks. fine eksemplarer av utstoppede fugler. Det ble også en stopp i naturbokhandelen i Borhaug for mange. Her var det et bra utvalg av botanisk litteratur.

Tilbake på Lista Flypark ble det middag, botanisk konkurranse og mye sosial kos.

Tirsdag 27. juni: Fridag.

Værutsiktene var dårligere for tirsdagen. Derfor ble dette valgt som fridag. Bil-ekvipasjene valgte ulike ruter.

Noen besøkte Farsund, som er en koselig by med gammel seilskutehistorie. Noen besøkte Loshavn som er et gammelt Lossamfunn med hvit trehusbebyggelse. Noen besøkte amerikaniserte miljøer i Vanse. Noen besøkte historiske minner på Nordberg. Noen tok en rundtur i heiene.

Noen besøkte Listastrendene. Her fikk vi en rapport om blant annet sølvmelde *Atriplex laciniata*, nordsjøreddik *Cakile maritima* ssp. *integrifolia*, strandkål *Crambe maritima*, dvergsmyle *Aira praecox*, kystgrisøre *Hypochaeris radicata* og opiumsvalmuer *Papaver somniferum* (også hvite) i strandsonen ved Aust-Hassel.

Referentens bil besøkte ruinene av Fulland mølle, for den hadde vår oldefar vært med på å bygge opp og var etterpå møllermester der. Her fant vi for øvrig musekløver *Trifolium dubium*. Vi besøkte også restene av Jeremias' gamle prydhage ved Fulland. Denne hagen var anlagt av Jeremias Friis og fikk Landhusholdningsselskabets pris på 15 riksdaler i 1831. Her finnes f.eks. to gamle lindetrær *Tilia cordata* som er vokst sammen til en pittoresk portal.

Men, det er nettopp på slike fridager at de vanskeligste prøvene blir lagt på bordet i kveldens botaniske konkurranse.

Onsdag 28. juni: Listas heilandskap.

Det var varslet at det skulle bli en dag med sterk vestavind. Derfor valgte vi å holde oss unna strandsonen denne dagen. Men, Lista har mer enn flate moreneområder å by på. Det ble besluttet å ta en tur inn i heiområdene denne dagen.

Vanse.

Etter frokost hadde vi avtalt å møte Oddvar ved Vanse skole. Han ledet oss opp i Havnehagen landskapsvernområde. Dette er et gammelt beiteområde med store flotte løvtrær med f.eks. lind *Tilia cordata*, spisslønn *Acer platanoides*, sommerek *Quercus robur* og alm *Ulmus glabra* ssp. *glabra*. Det finnes også giganteksemplarer av selje *Salix caprea* ssp. *caprea*.

Allerede langs veien opp til området fant vi lundhengaks *Melica uniflora* og inne i området ble det funnet krattlodnegras *Holcus mollis*. Ellers fikk vi se kusymre-rosetter *Primula vulgaris*, hvit flekkmarihand *Dactylorhiza maculata* og bekkestjerneblom *Stellaria alsine*. I et område på nedsiden av bilveien fins Listas eneste lokalitet av skogsivaks *Scirpus sylvaticus*.

Det viste seg at folk ble fortere ferdig med dette stedet enn forventet. Vi greide å samle flokken likevel og gikk ned mot bilene igjen. Underveis passerte vi noen flotte eksemplarer av nesleklokke *Campanula trachelium*.

Ved Vanse skole ble det litt botanisering på den andre siden av hovedveien. I kanten av jordet ble det funnet kystjordrøyk *Fumaria muralis* ssp. *boroei*.

Hervoll.

Vi kjørte videre til Nordberg fort og parkerte der. Langs blomstrende veikanter gikk vi gårdsveien opp til Hervoll. Her tok vi matrasten ved siden av noen gamle kvernhus, som Farsund kommune hadde restaurert i forbindelse med 2000-årsfeiringen. Det ble ikke mye botanisering her, men vi fant blant annet svartknoppurt *Centaurea nigra*.

Etter rasten gikk vi opp mot Jøllekjødn, som ligger på vestsiden av Lofjellet (193 m.o.h.). Underveis passerte vi bøk *Fagus sylvatica*. Oppe i heia fikk vi se kystmyrklegg *Pedicularis sylvatica* ssp. *sylvatica*, kysttjønnaks *Potamogeton polygonifolius* og knopp på fagerperikum *Hypericum pulchrum*.

Dette er et fascinerende heilandskap. Fra toppene hadde vi fin utsikt mot Flat-Lista og den opprørte, skumhvite Listafjorden. Men berggrunnen i området er sur, slik at artsmangfoldet blir begrenset. Etter hvert beveget vi oss tilbake mot Nordberg og bilene. Underveis ble det registrert blodtopp *Sanguisorba officinalis*, marinøkkel *Botrychium lunaria* og blåmunke *Jasione montana*.

Sigersvoll.

Vi kjørte videre. Vi valgte den ytre veien forbi Jølle. Den var smal, men heldigvis var det få biler som kom i motsatt kjøreretning. Vi parkerte i krysset der veien går bort til Sigersvoll, og gikk bort til brattskrenten på vestsiden av bebyggelsen.

Dette var en lokalitet som Oddvar kjente og som inneholdt en del spesielle arter. Vi fikk se rødsildre *Saxifraga oppositifolia*, loppestarr *Carex pulicaris*, vårmarihand *Orchis mascula*, fjellmarikåpe *Alchemilla alpina*, dvergjamne *Selaginella selaginoides* og rosenrot *Rhodiola rosea*. Alt bare et titalls meter over havnivå.

Nede i strandsonen sto fin strandkål *Crambe maritima* og blodtopp *Sanguisorba officinalis*. Morsomt var det også at vi fant østersurt *Mertensia maritima* ssp. *maritima*, for tidligere var denne arten bare kjent fra den ytre strandsonen på Lista, i kulestein.

Framvaren.

Oddvar anbefalte at man kjørte hovedveien et stykke videre for å ta en titt på Framvaren. Dette er en dyp bukt med svært lav vannutveksling. Det er få bekker som gir tilsig av nytt vann, og flo og fjære gir minimal vannutveksling på grunn av flere grunne terskler og trange sund underveis. Her er forøvrig Lista-halvøya på sitt smaleste. Det er kun 1500 meter mellom fjordarmene, og noen går med tanker om å grave ut en kanal for mindre båter.

Den bilen jeg satt i, kjørte et stykke mot Ytre Stølen, og der hadde vi fin utsikt over fjordarmen. I ura på nedsiden av veien fant vi mengder av fagerperikum *Hypericum pulchrum*.

Etterpå dro vi tilbake til Lista Flypark. De som følger hovedveien får et fantastisk inntrykk av kontrasten mellom Flat-Lista og heiene innafor, når man kjører denne veien. Fra å kjøre i et grovkupert heilandskap ser man plutselig de flate moreneområdene foran seg.

Kvelden ble etter vanlig mønster gjennomført med middag, botanisk konkurranse og kos.

Torsdag 29. juni: Loshavn og vannkanter.

Loshavn.

Vi hadde avtale om å møte Oddvar ved Lomsesanden. Herfra gikk vi fra campingplassen stien over heia mot Loshavn. Det ble lite botanisering på veien opp. På toppen ble det en liten stopp, og da ble det samtidig et minikurs i stortelg *Dryopteris* og storburkner *Athyrium*. Det var mye geittelg *Dryopteris dilatata* langs stien.

De tidligere dagene hadde folk rapportert at de hadde måttet fjerne en og annen flått fra huden. Men, det var ingenting i forhold hva vi opplevde langs denne stien. De som gikk først måtte flere ganger stoppe for å børste flått av tøyen, og da var det flere ganger 2-sifrede antall de hadde børstet av seg. Man fikk knapt nok tid til å nyte den flotte utsikten mot skjærgården østover. Av arter som ble kommentert underveis kan nevnes lundstjerneblom *Stellaria holostea* og dunhavre *Avenula pubescens*.

Stedet Loshavn er en gammel loshavn med hvit trehusbebyggelse. I våre dager er det mye feriegjester som bruker stedet, selv om det fortsatt finnes fastboende. Her skulle vi møte Else Marie Abrahamsen, en journalist fra Farsunds avis, og straks etter kom hun. Resultatet dukket opp på midtsidene i Farsunds avis et par dager senere i form av en reportasje med en rekke fine fargebilder.

I Loshavn ble det botanisering langs de smale gatene, langs brygga og på den lille holmen på utsiden. Det ble funnet murtorskemunn *Cymbalaria muralis*, kystbergknapp *Sedum anglicum*, firtann *Teucrium scorodonia*, tofrøvikke *Vicia hirsuta*, musekløver *Trifolium dubium*, sølvmure *Potentilla argentea* og olavsskjegg *Asplenium septentrionale*.

Etterpå gikk vi opp på Fortet over Loshavn. Det var tydelige spor etter de fjernede kanonstillingene. Vi tok nistepakka her oppe og hadde en fin utsikt over bebyggelsen i Loshavn og skjærgården. Her ble det funnet flatrapp *Poa compressa*, dunhavre *Avenula pubescens*, hestehavre *Arrhenatherum elatius* ssp. *elatius*, marinøkkel *Botrychium lunaria* og rosettkarse *Cardamine hirsuta*.

Tilbake til Lomsesanden fulgte vi bilveien. Det ble funnet vestlandsvikke *Vicia orobus* i veikanten. På Lomsesanden camping kjøpte de fleste seg is, inkludert referenten. Plutselig dukket Oddvar opp med en bregne i handa. Det var raggtelg *Dryopteris affinis* ssp. *cambrensis* (?), som han hadde hentet fra en forekomst han viste om like i nærheten. Den ble behørig fotografert.

Kråkenesvannet.

Vi kjørte opp til Kråkenesvannet og parkerte der. Det ble vannkantbotanisering. Vi fikk se skjoldblad *Hydrocotyle vulgaris*, storvassoleie *Batrachium floribundum*, botnegras *Lobelia dortmanna* og fem ulike tjønnaks-arter. Det var vanlig tjønnaks *Potamogeton natans*, hjertetjønnaks *Potamogeton perfoliatus*, grastjønnaks *Potamogeton gramineus*, butt-tjønnaks *Potamogeton obtusifolius* og småtjønnaks *Potamogeton berchtoldii*. Oddvar hadde med et hvitt kar som vi la dem i, slik at de ble lettere å studere og fotografere.

Oddvar håpet at mykt havfruegras *Najas flexilis* også skulle dukke opp. Men, den arten måtte vi ha tilgode til en annen gang.

Stokke.

Vi kjørte via Farsund til Sokke ved Hanangervannet. Kanskje kunne vi finne mykt havfruegras *Najas flexilis* her. Mykt havfruegras var en overraskelse da den ble funnet på Lista i 1992. Den er nå kjent fra Kråkenesvann, Hanangervann og Nesheimvann, og er ofte funnet i store mengder. Men, denne dagen hadde vi ikke lykken med oss.

En veikantbotanisering på stedet ga grov nattfiol *Platanthera montana*, kusymre *Primula vulgaris* og vestlandsvikke *Vicia orobus*.

Kvelden ble gjennomført på vanlig måte med middag, konkurranse og kos.

Fredag 30. juni: Listastrendene.

Dette var den siste botaniseringsdagen og vi konkluderte med at den burde brukes langs strendene på Lista.

Fra Havika til Husebysanden.

Vi organiserte sjåførene slik at noen biler ble parkert ved Husebysanden, slik at vi kunne gå strekningen fra Havika til Husebysanden (ved Aluminiumsverket).

Vi begynte botaniseringa på den vestre sandstranda ved Havika. Her ble det funnet tiggersoleie *Ranunculus sceleratus* og sølvmelde *Atriplex laciniata*. Disse ble funnet mange steder i løpet av turen denne dagen. Vi fortsatte inn i sanddynene og fant krypsiv *Juncus bulbosus* ssp. *bulbosus* og perlevintergrønn *Pyrola minor*. Vi fant også strandvortemelk *Euphorbia palustris* som nå bare er kjent fra dette stedet på Lista. Noe som ble identifisert som en liten utgave bustsmyle *Deschampsia setacea* ble også funnet.

Etter hvert kom vi bort til stranda vest for Skipphaugen. Det var her som sanktpeterskjerm *Crithmum maritimum* ble funnet i 2001, trolig som frøspredning med en kraftig storm. Samme år ble det også funnet sandvortemelk *Euphorbia paralias* langs Listastrendene. Vi fant ingen av disse artene på de stedene som Oddvar hadde sett dem, denne gangen.

På vestsiden av Skipphaugen fant vi hvit storblåfjær *Polygala vulgaris* og marinøkkel *Botrychium lunaria*. Vi tok en stopp på toppen av Skipphaugen for å nyte utsikten. Vi så storspove *Numenius arquata*.

Videre bortover fant vi fine rosetter av strandkjempe *Plantago maritima*, vanlig nattfiol *Platanthera bifolia*, mye gulmaure *Galium verum*, strandsmelle *Silene uniflora* ssp. *uniflora*, strandtorn *Eryngium maritimum*, dikeforglemmegei *Myosotis laxa* ssp. *caespitosa* og et stort område med strandkål *Crambe maritima*. Vi hadde nå passert mastene til Farsund radio.

Folk var begynt å bli sultne, og vi tok matrasten i sanddynene. Vi tok oss god tid i det flotte sommerværet, og noen tok en dukkert også. Etterpå fortsatte vi videre mot strandsonen utenfor Østre Hauge og fant et stort område med strandkryp *Glaux maritima*, kjempehøymole *Rumex hydrolapathum* og marinøkkel *Botrychium lunaria*. Forekomsten av kjempehøymole er den andre kjente på Lista og ble oppdaget i 2004 (den første er i Vere-sumpene).

Husebysanden

Videre fant vi en øyentrøst som trolig var kjerteløyentrøst *Euphrasia stricta*? Vi var nå ved Østre Hauge og den siste stranda før vi måtte ta en runde inn i landet for å komme videre. Her fant vi mye tiggerssoleie *Ranunculus sceleratus*,

kildegras *Catabrosa aquatica*, krypkvein *Agrostis stolonifera* og saltsiv *Juncus gerardii* ssp. *gerardii*.

Etter å ha krysset landtunga ved Østre Hauge kom vi fram til Husebysanden. Her fant vi paddesiv *Juncus bufonius* og saltbendel *Spergularia salina*. Lenger borte på stranda kom vi forbi en haug med flott åkerdylle *Sonchus arvensis* og hvit strandflatbelg *Lathyrus japonicus* ssp. *maritimus*.

Østenden av Husebystranden var spennende. Vi fant mye engnellik *Dianthus deltoides*, også hvite eksemplarer. Øvrig blomsterprakt besto av blåklokke *Campanula rotundifolia*, bitterbergknapp *Sedum acre*, gulmaure *Galium verum*, blodstorkenebb *Geranium sanguineum*, tiriltunge *Lotus corniculatus*, rundskolm *Anthyllis vulneraria* spp. *vulneraria* og kystfrøstjerne *Thalictrum minus* ssp. *arenarium*. En eikespinner *Lasiocampa quercus*, som satt helt stille, fikk mye oppmerksomhet, og en mengde bilder ble tatt.

Der hvor avløpsrørene fra aluminiumsverket var gravd ned, var det plantet sølvbusk *Elaeagnus commutata* og tindved *Hippophaë rhamnoides*. Oddvar kunne fortelle om at dette avløpsvannet tidligere hadde mye forurensning med seg.

Storstranda ved Vest-Hassel.

Vi kjørte nå til Vest-Hassel og gikk utover Storstranda. Dette er en steinstrand som blir benyttet til militært skytefelt. Jeg fikk høre av Kjell at han i "den kalde krigens dager" hadde deltatt i skyteøvelse her. Det var heldigvis ingen skyting her denne dagen. Dette er en lokalitet med en mengde strandkål *Crambe maritima* og østersurt *Mertensia maritima* ssp. *maritima*. Ellers ble det funnet sylsmåarve *Sagina subulata* og grov nattfiol *Platanthera montana*.

Lista Flypark siste dag.

Som vanlig koste vi oss med godsaker på utebordene utenfor der vi bodde. Litt ekstra dramatikk ble de da Ivar skulle prøve å sprengte posen fra en 3-liter ved å hoppe på den. Ved middagen i Befalsmessen etterpå hadde Nina laget et dikt som hun leste opp.

Dette var siste kvelden, og vi hadde invitert Oddvar til å delta sammen med oss etter middagen. Det ble en stor overraskelse når han da kom med sitt hvite fat med vannplanter. Han hadde vært innom Nesheimvannet på veien. Det han kunne vise oss var mykt havfruegras *Najas flexilis*, skaftevjeblom *Elatine hexandra* og nålesivaks *Eleocharis acicularis*. Og, det var ikke bare referenten, som da måtte hente fotoapparatet for å ta bilder med blits.

Det ble takketaler fra flere av turdeltakerne. Også denne kvelden ble det botanisk konkurranse ved Trond og Kjell.

Lørdag 1. juli: Hjemreise.

Etter frokost tok de som ikke hadde reist tidligere i uka, avskjed med hverandre. Man var enige om at det hadde vært en fin uke, både værmessig, botanisk og sosialt. Alt hadde gått bra. Bilene hadde funnet fram til møtestedene, og vi hadde rukket tilbake i tide til middagen hver dag! De fleste hadde fått sett planter som var nye for dem, og alle hadde hatt flotte naturopplevelser på Lista.

Været hadde vært bra hele uka. Selv om det hadde vært sterk vind noen av dagene, hadde man ikke hatt behov for regntøy.

Strandkål

Referenten vil sende en takk til alle for at ting fungerte så bra!